

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію **Кревської Ольги
Олександрівни «Мотиваційні чинники професійної
самоефективності особистості»**, подану на здобуття наукового
ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю
19.00.01 – загальна психологія, історія психології

Актуальність дисертаційного дослідження О.О.Кревської зумовлена суспільним запитом на наукові розробки ефективних психологічних технологій покращення якості життя особистості. Безумовно, вивчення феномена самоефективності як важливої особистісної характеристики, що проявляється через прийняття відповідальності за соціальні наслідки своєї поведінки, а також віру у власну спроможність вирішувати поставлені завдання й долати труднощі, має важливе теоретико-методологічне значення для психологічної науки, є науково обґрунтованим та відповідає викликам сьогодення. Щодо результатів досліджень професійної самоефективності фахівців політичної сфери діяльності, то вони сприятимуть не лише розвитку їх особистісного потенціалу, а й демократизації суспільства загалом.

Наукова новизна дисертації Ольги Олександрівни полягає в цілісному розгляді мотиваційних та особистісно-поведінкових чинників професійної самоефективності особистості, що дозволило визначити їхній психологічний зміст та ознаки (конструктивно-гармонійні, внутрішньо-компетентнісні і зовнішньо-регламентовані). Вагомим результатом роботи є розробка теоретичної моделі мотиваційної детермінації професійної самоефективності в сфері політичної реалізації особистості та наукових засад корекції рис особистості, що блокують розвиток її потенціалу, реалізації життєвих цілей та перспектив.

Прикладне значення та перспективність отриманих результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть стати основою для розробки

рекомендацій щодо оптимізації професійної самоєфективності особистості, самовдосконалення, розвитку особистісного потенціалу, внутрішніх резервів самоменеджменту, мотивації досягнення особистості, впевненості у собі, в реалізації цілей своєї професійної діяльності, самореалізації, що є важливим завданням сучасної психологічної науки.

Поставлена мета та завдання дослідження є свідченням наукової компетентності автора. Загалом, слід відмітити, що Ольга Олександрівна своєю роботою показала високий рівень кваліфікації, вміння на теоретичному та практичному рівні виконувати поставлені завдання.

Виконана робота правильно побудована, має послідовну структуру, що відображає логіку та зміст дисертаційного дослідження.

Автором здійснено ґрунтовне узагальнення основних теоретичних підходів до дослідження проблеми самоєфективності особистості. Визначено зміст і структуру професійної самоєфективності особистості як професійно необхідної характеристики сучасного фахівця, що забезпечує успішність його професійної діяльності. З позицій класичних методологічних підходів (М. Селігман, Е. Десі, Д. Мак-Клелланд, Р. Райан, Х. Хекхаузен та ін.) обґрунтовано холістичну сутність мотиваційних факторів професійної самоєфективності особистості.

У результаті здійсненого аналізу, автором визначено теоретичну модель мотиваційної детермінації професійної самоєфективності особистості в політичній самореалізації, у якій виокремлено особистісну і результативну складові, представлену як цілісне диспозиційне утворення, в єдності зовнішніх і внутрішніх спонукань.

На основі визначеної моделі обґрунтовано програму дослідження мотиваційних чинників професійної самоєфективності особистості в межах її політичної реалізації. Заслугує позитивного відзначення обсяг вибірки досліджуваних – це працівники Апарату Верховної Ради України (народні депутати, помічники-консультанти) віком від 25-ти до 52-х років ($n=107$) та студенти Східноєвропейського національного університету імені Лесі

Українки (студенти – майбутні психологи віком від 18-ти до 22-х років (n=98) та студенти-політологи віком від 18-ти до 22-х років (n=86). Загалом 291 особа. Слід відзначити також дослідницький інструментарій (9 психодіагностичних методик).

Діагностичний матеріал дозволив отримати низку вагомих результатів дослідження, зокрема виявити факторну структуру та зміст мотиваційних детермінант професійної самоефективності особистості у політичній сфері та її прогностичні моделі; визначити відмінності факторних структур та чинників професійної самоефективності у вибірках працівників Верховної ради України та студентів; виокремити профілі особистості в межах її політичної реалізації: *конструктивний*, утворений конструктивно-гармонійними мотиваційними чинниками професійної самоефективності та *компенсаційно-конструктивний*, утворений внутрішньо-компетентнісними і зовнішньо-регламентованими мотиваційними чинниками.

Результати теоретико-емпіричного дослідження стали основою для обґрунтування внутрішніх і зовнішніх мотиваційних чинників професійної самоефективності особистості як синтезуючої ланки успішної професіоналізації та розробки інтерпретаційної схеми якісної диференціації мотиваційних чинників професійної самоефективності особистості через виокремлення конструктивного та компенсаційно-конструктивного профілів.

Достовірність одержаних результатів забезпечена коректним застосуванням адекватних методів статистичної обробки даних.

У висновках роботи вичерпно та змістовно відображена логіка і основні результати здійсненого дослідження.

Результати дисертаційного дослідження мають достатньо широку *апробацію* в 11 масових наукових заходах та повністю викладені в 13 наукових працях, з яких 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у міжнародному науковому періодичному виданні, 7 публікацій у збірниках матеріалів конференцій та інших виданнях.

Дисертаційна робота й автореферат оформлені відповідно до чинних

нормативних вимог. Зміст автореферату ідентично відображає основні наукові положення дисертації.

Таким чином, якісно здійснений теоретичний аналіз проблеми, застосування адекватних стосовно поставлених завдань методів дослідження та обробки даних, репрезентативна вибірка, належний аналіз та узагальнення отриманих емпіричних результатів, свідчать про їх достовірність, а також наукову обґрунтованість сформульованих в дисертації наукових положень та підсумкових висновків.

Разом з тим, до дисертаційної роботи можна висловити певні побажання та зауваження:

1. Автор дослідження, базуючись на системних засадах вивчення мотиваційної сфери особистості, визначає професійну самоефективність як усвідомлену здатність фахівця вирішувати складні професійні ситуації, ефективно виконувати професійну діяльність завдяки сформованим компетенціям і мобілізації здібностей. На наш погляд, психологічну суть самоефективності доречно було б також вивчати у взаємозв'язках з показниками самоставлення особистості як інтегральної характеристики її «Я-концепції». Також доречно було б до сукупності мотиваційних чинників професійної самоефективності особистості долучити «мотив влади», враховуючи специфіку вибірки.

2. Хотілось би почути думку автора стосовно доцільності класифікувати вибірку досліджуваних за різними рівнями сформованості професійної самоефективності особистості та за статтю, і врахувати ці критерії при вивченні мотиваційних чинників професійної самоефективності особистості.

3. Практична частина роботи набула б більшої ґрунтовності якщо б на основі отриманих емпіричних результатів були запропоновані конкретні рекомендації щодо розвитку професійної самоефективності особистості та більш конкретно визначено шляхи практичного використання отриманих результатів.

Висловлені зауваження, звичайно, не знижують достовірність та наукову цінність викладених в дисертації наукових результатів, вони носять дискусійний характер і не можуть вплинути на обґрунтовану вище загальну високу оцінку роботи.

Отже, дисертаційна робота «Мотиваційні чинники професійної самоефективності особистості» є завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливе науково-практичне завдання загальної психології; робота відповідає вимогам пп. 9, 11, 12,13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою КМУ від 24.07.2013 р. № 567, що висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор Кревська Ольга Олександрівна заслуговує здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 - загальна психологія, історія психології.

Офіційний опонент,
завідувач лабораторії психології
особистості імені П.Р. Чамати
Інституту психології імені Г.С. Костюка
НАПН України,
доктор психологічних наук, професор

Сердюк Л.З.

